

O Ivanu Klímovi

Při osobní příležitosti, jako je ta dnešní, unikla mi myšlenka, společensky nevhodná, ale známe ji myslím všichni: že při udělování cen účinkuje jakési pravidlo nebo ohled: kdo ještě nedostal a kdo by už mohl umřít. Nejlepší záminkou k udělení zasloužené ceny je ovšem dobré dílo, které má půvu, význam a váhu. Dílo Ivana Klímy ve všem vyhovuje.

Karel Čapek zná Ivana Klímu od roku 1962, kdy mladý Klíma starého pána vracel z jakéhosi neslušného opomíjení na literární jevišti. Bylo to setkání na celý jejich další život. Od té doby Karel sleduje Ivana všude a ve všem: po knihovnách a divadlech, tu doma i ve světě. On jistě ví, co mu kde ve světě vychází, on slyšel jeho přednášky o české literatuře, zná intenzitu jeho styků v literatuře. Myslím si, že už musel být i trochu neklidný: jako my, někteří Ivanovi čtenáři a přátelé. Ta chvíle spravedlivého uklidnění je dnes ka tu.

Ivan Klíma se stal spisovatelem z rozhodnutí, ne ze hry osudu a náhody či z nouze, jak se stává. A jeho začátky byly velice pracné, jak je zapsáno v poslední jeho knize "Moje šílené století". Musel redaktory přesvědčovat: čtenáře přesvědčil brzo, protože přicházel s něčím, co v té době bylo ve vydávané literatuře vzácné: pravda skutečnosti. V měřítku půvabu bylo to samozřejmé: malými knížkami a povídkami získal čtenáře rychle. A příběhem "Milostné léto" se rychle dostal za hranice: nepočítáme-li ani první vydání ještě v Torontu.

Ale on brzy chtěl napsat něco, co by vystihovalo osud, který byl pod vším, co se dělo: dílo, jež by se zabývalo stavem společnosti. Něco, co literatura v té době "národu" dlužila: bylo to, neuvědoměle, ono "svě domí národa", zároveň žádané i popírané. V srpnu 1976 mám ve sbírce fejetonů tuto příhodu: "Měl jsem se s Ivanem setkat na

Hradčanském náměstí. Už tam seděl, i s Pavlem. "Právě jsem Pavlovi dal k přečtení svůj dokončený román," řeklm drcl do mne ramenem a dodal: "Tisíc stran, ale výborných..." Nonono, pomyslel jsem si se strachem, co když má pravdu, ale jeho kasání se mi líbilo. Pavel nám vylíčil, jak špatně se vyvíjí jeho žádost o cestu do Ameriky, Ivan řekl, že podobně nepojede do Švédska...."

Těch Tisíc s tran, to byl myslím "Soudce z milosti", a Ivan s mím potom ještě velice pracoval. Ivan na rukopisech pracuje. Já když mívám besedy o literatuře, pravívám, že zdravý a normální člověk nepíše. Že však psaní je jediný způsob, jak může zvítězit nad nečím, nad čím ve skutečnosti nemůže. O Klímpví říkávám, že to je odborný spisovatel, z rozhodnutí, jako je někdo letec, nebo lékař.

Jeho poslední kniha "Moje šílené století", myslím si nejenom já, je zvláštním dílem. Podává nám kus našich dějin jako svůj osobní příběh. Podivný životopis, v němž se dovídáme, co vyprávěč měl s kterým filozofem, a ne se ženami. Ale jaké jiné líčí své osobní choroby, infekce, záchvaty, Ivan líčí, jak ho chytlo v šeco, co bylo ve vzduchu a chytli jsme to všichni: ale ještě nikdo to nenapsal za nás.

A mysle i na Čapka, přicházím právě k názoru, že i on konečně má kde dočíst, jak to pokračovalo a jak skončilo, co v začátcích poznal a čím trpěl on.

Čapek:

Nemám zvláštní záliby v literatuře ani v divadle. Čtu velmi málo beletrie, do divadla chodím jen čistou výjimkou... Ještě nejlepší je psát něco sám; jinak by mi, myslím, byla literatura nesnesitelná.

x

Vlivy, vlivy, tomne uvádí do rozpaků. Mohl bych snad uvést tři nebo čtyři autory, kteří na mne neměli vliv.

x

Poznávat, toť veliká a neukojitelná vášeň. Byl bych snad dosti dobrým odborníkem, kdybych se dovedl omezit na jeden obor. Bohužel zajímá mne vůbec vše, co jest. Proto to nemohu přivést dále než na spisovatele.

Lucas Vaculík

7. 1. 2010

